

ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ ГРОМАДЯН

О. В. Вознюк, аспірант, Університет митної справи та фінансів

Методологія дослідження. Результати отримано на основі методології постнекласичної парадигми як певної картини світу з використанням методів наукового пізнання: порівняння, узагальнення – при встановленні сутнісних характеристик у підходах до дослідження процесів координації; аналізу та синтезу – при виявленні тенденцій і закономірностей економічного розвитку та детермінації ними соціальних наслідків; методів наукової доказовості: дедукції та індукції – при формулюванні умовиводів (висновків); логічного та історичного – при проведенні часових та просторових паралелей.

Результати. На основі широкого використання емпіричного матеріалу і критичного аналізу соціально-економічної літератури здійснено дослідження одного з аспектів теорії фінансів – проблеми оптимізації системи фінансового забезпечення соціальних гарантій громадян в контексті вдосконалення фінансового забезпечення соціальних гарантій держави. Основна увага зосереджена на напрямках досягнення оптимального використання фінансових ресурсів, які повинні забезпечувати соціальні гарантії населення. Автором пропонується активніше застосовувати в практиці планування бюджетних витрат програмно-цільовий метод планування, змінити методологію формування споживчого кошика, посилити економічну та наукову обґрунтованість встановлення основних соціальних стандартів, зокрема, мінімальної заробітної плати. Робиться акцент на необхідності реформування заробітної плати, підвищення адресного характеру соціальної допомоги.

Новизна. Дослідження проблеми фінансового забезпечення розвитку соціальної сфери в Україні вітчизняними вченими дозволило узагальнити основні недоліки у фінансуванні системи соціальних гарантій, як наприклад, занадто широкий перелік соціальних зобов'язань держави, що супроводжується відсутністю гарантованого фінансового забезпечення; недоврахування реальних макроекономічних передумов і перспектив надходжень до дохідної частини бюджету при плануванні соціальних витрат майбутніх періодів; недосконалість системи адміністрування фінансових ресурсів, що спрямовуються на соціальні цілі; розпорошеність бюджетних ресурсів і дублювання управлінських функцій у розподілі соціальних витрат між різними гілками виконавчої влади; неможливість концентрації бюджетних коштів на пріоритетних напрямках соціального розвитку територіальних громад; надмірна централізація управління фінансовими потоками, що направляються на соціальну підтримку населення; недосконалість законодавчого регулювання прав органів місцевого самоврядування щодо здійснення повноважень у сфері соціального забезпечення; непрозорість формування міжбюджетних відносин внаслідок відсутності нормативів фінансової забезпеченості за відповідними галузями або вартісних стандартів надання соціальних послуг; низька ефективність витрачання бюджетних коштів на соціальні цілі в результаті повільного і непослідовного впровадження програмно-цільового методу в бюджетному процесі як на державному, так і на місцевому рівнях і т.д.

Практична значимість. Визначено необхідність прогнозу розвитку галузей соціальної сфери, які б передбачали послідовність реформ і розрахунок коштів на фінансування галузей, включаючи фінансування самих реформ.

Ключові слова: бюджет, місцеві бюджети, соціальна політика, соціальні гарантії, видатки соціального спрямування, модернізація, реформа, оптимізація

Література

1. Загальна декларація прав людини від 10 груд. 1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015

Zahalna deklaratsiia prav liudyny vid 10 hrud. 1948 r. [Common human right declaration from 10 December 1948] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015

2. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

Konstytutsiia Ukrainy [Ukraine Constitution] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

3. Рівень бідності в Україні зріс вдвічі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://espreso.tv/news/2016/10/09/riven_bidnosti_v_ukrayini_zris_vdvichi

Riven bidnosti v Ukraini zris vdvichi [Poverty level in Ukraine twice inscreased] [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://espreso.tv/news/2016/10/09/riven_bidnosti_v_ukrayini_zris_vdvichi

4. Баранник Л. Б. Розвиток фінансової бази місцевих бюджетів як необхідна умова посилення соціальної захищеності населення регіону / Л. Б. Баранник, Т. М. Рудянова // Економічний вісник Нац. гірничого унів. – 2013. – № 1. – С. 92–104.

Barannyk L. B. *Rozvytok finansovoi bazy mistsevykh biudzhativ yak neobkhidna umova posylennia sotsialnoi zakhyshchenosti naselennia rehionu* [Finances base local budgets development as necessary conditions intensity social population region protection] / L. B. Barannyk, T. M. Rudianova // *Ekonomichnyy visnyk Nats. hirnychoho univ.* – 2013. – № 1. – P. 92–104.

5. Баранник Л. Б. Фінансовий механізм системи соціального захисту населення України: проблеми становлення та перспективи розвитку : монографія / Л. Б. Баранник. – Дніпропетровськ : ДДФА. 2012. – 496 с.

Barannyk L. B. *Finansovyy mekhanizm systemy sotsialnoho zakhystu naselennia Ukrainy: problemy stanovlennia ta perspektyvy rozvytku* [Finances mechanism of social Ukraine population protection system: becoming problems and development perspectives]: monohrafiia / L. B. Barannyk. – Dnipropetrovsk : DDFA. 2012. – 496 p.

6. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі : стан і проблеми : монографія / Н. П. Борецька. – Донецьк : Янтра, 2001. – 352 с.

Boretska N. P. *Sotsialnyy zakhyst naselennia na suchasnomu etapi: stan i problemy* [Social population protection on modern stage: condition and problems] : monohrafiia / N. P. Boretska. – Donetsk : Yantra, 2001. – 352 p.

7. Величко А. В. Бюджетный механизм инвестирования социальной инфраструктуры : [монография] 2-е изд. доп. / А. В. Величко. – Луганск : Изд-во «РЕМИР», 2010. – 416 с.

Velychko A. V. *Byudzhetnyy mekhanizm investirovaniya sotsialnoy infrastruktury* [Budget mechanism investment social infra-structure]: [monohrafiya] 2-e izd. dop. / A. V. Velichko. – Lugansk : Izd-vo «REMIR», 2010. – 416 p.

8. Галушка З. І. Соціалізація трансформаційної економіки: особливості, проблеми, пріоритети: монографія / З. І. Галушка. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – 408 с.

Halushka Z. I. *Sotsializatsiia transformatsiynoi ekonomiky: osoblyvosti, problemy, priorytety* [Transformation economy socialization: peculiarities, problems, priorities]: monohrafiia / Z. I. Halushka. – Chernivtsi : Chernivetsky nats. un-t, 2009. – 408 p.

9. Гнибіденко І. Ф. Управління соціальним захистом населення України / І. Ф. Гнибіденко, М. К. Орлатий, М. В. Кравченко, Н. А. Сич // Науковий вісник Академії муніципального управління. Сер.: Управління. – 2010. – Вип. 1. – С. 12–20.

Hnybidenko I. F. *Upravlinnia sotsialnym zakhystom naseleennia Ukrainy* [Ukraine population social protection management] / I. F. Hnybidenko, M. K. Orlatyy, M. V. Kravchenko, N. A. Sych // *Naukovyy visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Ser.: Upravlinnia*. – 2010. – Vyp. 1. – P. 12–20.

10. Деева Н. М. Потенціал соціалізації і його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи : Моногр. / Н. М. Деева. – Дніпропетровськ : АРТ-Прес, 2006. – 444 с.

Deeva N. M. *Potentsial sotsializatsii i yoho rehuliuвання v ekonomitsi: teoriia, metodolohiia, perspektvy* [Social potential and his regulation in economy: theory, methodology and perspectives] : Monohr. / N. M. Deeva. – Dnipropetrovsk : ART-Pres, 2006. – 444 p.

11. Лібанова Е. М. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: моногр.: У 6 т. Т. 2. Соціальна спрямованість бюджетної політики / М. Я. Азаров, Ф. О. Ярошенко, Е. М. Лібанова, В. Б. Альошин та ін.; Н.-д. фін. ін-т при М-ві фінансів України. – К., 2004. – 376 с.

Libanova E. M. *Biudzhetna polityka u konteksti stratehii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Budget politics in context social-economy Ukraine development strategy]: monohr.: U 6 t. T. 2. Sotsialna spriamovanist biudzhetnoi polityky / M. Ya. Azarov, F. O. Yaroshenko, E. M. Libanova, V. B. Alioshyn ta in.; N.-d. fin. in-t pry M-vi finansiv Ukrainy. – K., 2004. – 376 p.

12. Момотюк Л. Є. Державне фінансування соціальних гарантій населення України : автореф. дис. ... к. е. н. – К. : НДФІ, 2005. – 20 с.

Momotiuk L. E. *Derzhavne finansuvannia sotsialnykh harantiy naseleennia Ukrainy* [State financing social guarantees Ukraine population] : avtoref. dys. ... k. e. n. – K. : NDFI, 2005. – 20 p.

13. Новикова О. Ф. Социальные проблемы: оценка и пути решения. – Монография. Кн. 2. Социальная политика / О. Ф. Новикова, Ю. А. Буздуган, А. И. Амоша и др. – К. : Наукова думка, 1995. – 102 с.

Novikova O. F. *Sotsialnye problemy: otsenka i puti resheniya* [Social problems: evaluation and solution ways] . – Monografiya. Kn. 2. Sotsialnaya politika / O. F. Novikova, Yu. A. Buzdugan, A. I. Amosha i dr. – K. : Naukova dumka, 1995. – 102 p.

14. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 4 квітня 2000 р. № 2017–III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – Ст. 409.

Pro derzhavni sotsialni standarty ta derzhavni sotsialni harantii: Zakon Ukraïny vid 4 kvitnia 2000 r. № 2017–III [About state social standards and state social guarantees] // *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. – 2000. – № 48. – St. 409.

15. Молдован О. О. Стратегія реформування системи державних фінансів України: завдання, пріоритет, механізми. Аналітична доповідь / О. О. Молдован. – К. : НІСД, 2014. – 48 с.

Moldovan O. O. *Stratehiia reformuvannia systemy derzhavnykh finansiv Ukrainy: zavdannia, priorytet, mekhanizmy* [Ukraine State finances strategy reformation systems: tasks, priority, mechanisms] . Analitychna dopovid / O. O. Moldovan. – K. : NISD, 2014. – 48 p.

16. Баранник Л. Б. Прожитковий мінімум як основа фінансового планування в системі соціального захисту населення України / Л. Б. Баранник // Вісник Запорізь. нац. ун-ту. Сер.: Економічні науки. – 2012. – № 2 (14). – С. 171–179.

Barannyk L. B. *Prozhytkovyy minimum yak osnova finansovoho planuvannia v systemi sotsialnoho zakhystu naseleennia Ukrainy* [Living minimum as the bases of finances planning in social guarantee Ukraine population system] / L. B. Barannyk // *Visnyk Zaporizh. nats. un-tu. Ser.: Ekonomichni nauky*. – 2012. – № 2 (14). – P. 171–179.

17. Європейська соціальна хартія (Переглянута) // Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2007. – N 51. (ETS N 163).

Yevropeyska sotsialna khartiia (Perehliannya) [European social charter] // *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVP)* – 2007. – N 51. (ETS N 163).

